

4

ROZPORZĄDZENIE MINISTRÓW ROLNICTWA I ZDROWIA

z dnia 24 listopada 1959 r.

w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu środków chemicznych w rolnictwie.

Na podstawie art. 3 ust. 2 dekretu z dnia 10 listopada 1954 r. o przejęciu przez związki zawodowe zadań w dziedzinie wykonywania ustaw o ochronie, bezpieczeństwie i higienie pracy oraz sprawowania inspekcji pracy (Dz. U. Nr 52, poz. 260) — zarządza się, co następuje:

I. PRZEPISY OGÓLNE

§ 1. Rozporządzenie dotyczy bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników zatrudnionych przy przewozie, magazynowaniu i stosowaniu preparatów chemicznych przeznaczonych do zwalczania chorób i szkodników roślin, zwanych w dalszym ciągu „chemicznymi środkami ochrony roślin”, oraz przy przewozie, magazynowaniu i stosowaniu nawozów pomocniczych o właściwościach trujących.

§ 2. Zakład produkujący środki chemiczne ochrony roślin oraz nawozy pomocnicze o właściwościach trujących obowiązany jest do pakowania ich w odpowiednie trwałe opakowania w zależności od własności chemicznych danego środka. Na opakowaniu powinny być umieszczone odpowiednie napisy w formie nadruku lub na etykiecie wskazujące, że substancja jest trująca lub łatwopalna.

§ 3. 1. Pracowników, którzy po raz pierwszy mają być skierowani do pracy przy przewozie, magazynowaniu i sto-

sowaniu chemicznych środków ochrony roślin oraz nawozów pomocniczych o właściwościach trujących, a w szczególności azotniaku, tomasyny i wapna, wolno zatrudniać przy tych pracach tylko na podstawie zezwolenia lekarza po uprzednim zbadaniu stanu ich zdrowia. Pracowników tych należy ponadto zapoznać dokładnie z przepisami o bezpieczeństwie i higienie pracy oraz pouczyć o sposobie postępowania ze środkami trującymi.

2. Przy przewozie, magazynowaniu i stosowaniu środków ochrony roślin oraz nawozów pomocniczych nie wolno zatrudniać młodocianych oraz kobiet.

§ 4. 1. Samochody, przyczepy i wozy, służące do przewozu środków chemicznych ochrony roślin i nawozów pomocniczych, należy wyścielić słomą i przykryć brezentem lub innym materiałem dla zabezpieczenia preparatów przed rozsypaniem się. Uszkodzone opakowanie należy zamienić i na opakowaniu zastępczym zamieścić właściwą etykietę i napis.

2. Po zakończeniu przewozu należy brezent odkazić; a przy stosowaniu innych materiałów — materiały te w miarę możliwości spalić. Popiół należy zakopać z dala od studzien i wód na głębokości około 70 cm. Środki przewozowe należy w miarę potrzeby zmyć z dala od studni i zbiorników wody, a użytą do tego, jak również do prania odzieży ochronnej

i mycia sprzętu ochrony osobistej — wolą zlać do dołu i zasypaną ziemią.

§ 5. Preparaty chemiczne i nawozy pomocnicze, zwłaszcza trujące, rozsypane lub rozlane w czasie przewozu lub przenoszenia, jak również w czasie magazynowania i stosowania, należy ostrożnie zebrać, a zanieczyszczone miejsca w miarę możliwości splukać lub przekopać i przysypać nieskażoną ziemią.

§ 6. 1. Łącznie ze środkami chemicznymi ochrony roślin i nawozami (zwłaszcza trującymi) nie wolno przewozić ani magazynować pasz i artykułów spożywczych, jak również przewozić ludzi i zwierząt.

2. Szczegółowe warunki przewozu środków chemicznych ochrony roślin i nawozów pomocniczych środkami transportu publicznego określają przepisy o przewozie materiałów niebezpiecznych środkami transportu publicznego.

§ 7. Środki chemiczne ochrony roślin mogą być magazynowane łącznie z nawozami pomocniczymi w jednym budynku, jeżeli pomieszczenia są oddzielone ścianą.

§ 8. Magazyn ze środkami chemicznymi ochrony roślin i nawozami pomocniczymi powinien być utrzymywany w stanie suchym oraz posiadać skutecznie działające urządzenia wentylacji naturalnej lub mechanicznej. Magazyn powinien być położony w miarę możliwości z dala od mieszkań, stajen, obór, chlewów itp. budynków.

§ 9. 1. Magazyn powinien być zbudowany i urządzony zgodnie z przepisami obowiązującymi w zakresie bezpieczeństwa pożarowego oraz zaopatrzone w sprzęt pożarniczy i środki gaśnicze. Magazyn powinien być oświetlony w zasadzie światłem naturalnym (dziennym). W razie konieczności założenia oświetlenia elektrycznego instalacje i urządzenia elektryczne powinny być gazoszczelne.

2. Drzwi do magazynu powinny być szczelne i zamknięte na klucz.

§ 10. 1. Naczynia oraz wszelkie przedmioty służące do odmierzania, odważania, przesypania, przelewania i sporządzania substancji trujących mogą być używane do innego celu, po uprzednim dokładnym wyczyszczeniu i odkażeniu.

2. Użyte do cieczy zbiorniki, beczkowozy itp. nie mogą być używane do innych celów. Po zakończeniu prac należy je dokładnie wmyć, bezużyteczne resztki cieczy i wodę płuczkową należy zlać do dołu i zakopać na głębokości co najmniej 70 cm w takim miejscu, aby nie dostały się do studni, stawu czy rzeki.

§ 11. W magazynie ze środkami chemicznymi ochrony roślin, jak również w magazynie nawozów pomocniczych powinna znajdować się, w miarę możliwości w oddzielnym pomieszczeniu, stała umywalnia z dopływem czystej bieżącej wody i odpływem wody zużytej oraz mydło i ręczniki. Jeżeli warunki miejscowe na to pozwalają, należy urządzić również prysznice. Przy braku wodociągu i kanalizacji urządzenia te należy zastąpić zbiornikiem na czystą wodę, umieszczonym na dogodnej wysokości i zaopatrzonym w kran lub zacisk oraz ściek.

§ 12. 1. W magazynie ze środkami chemicznymi ochrony roślin, jak również w magazynie z nawozami pomocniczymi powinny znajdować się, w miarę możliwości w oddzielnym pomieszczeniu, szafy na odzież ochronną i sprzęt ochrony osobistej.

2. Ubranie robocze i ochronne powinno być często prane.

§ 13. Pracownicy zatrudnieni przy przewozie magazynowaniu i stosowaniu chemicznych pylistych środków ochro-

ny roślin oraz pylistych nawozów pomocniczych (w szczególności azotniaku, tomasyny i wapnia) powinni być zaopatrzeni w następującą odzież ochronną i sprzęt ochrony osobistej:

- 1) kombinezon pyłoszczelny z kapturem, szczelnie zamkniętym na przegubach rąk, pod szyją i na cholewach butów,
- 2) buty gumowe,
- 3) rękawice ochronne gumowe (pięcypalcowe) lub inne pyłoszczelne,
- 4) pyłoszczelne okulary w oprawie gumowej lub skórzanego dla ochrony oczu,
- 5) w miarę potrzeby — półmaskę przeciwpylową odpowiednią do rodzaju pyłów lub maskę przeciwpylową.

§ 14. Pracownicy zatrudnieni przy transporcie, magazynowaniu i stosowaniu płynnych preparatów ochrony roślin powinni być wyposażeni w:

- 1) kombinezon impregnowany z kapturem, szczelnie zamkniętym pod szyją, na przegubach rąk i na butach,
- 2) buty gumowe,
- 3) rękawice gumowe,
- 4) szczelne okulary ochronne lub ekran ochronny, a w razie większego niebezpieczeństwa w respirator lub maskę.

§ 15. Odzież ochronną i sprzęt ochrony osobistej należy stosować przy wykonywaniu prac związanych z użyciem trujących środków chemicznych ochrony roślin lub z trującymi nawozami pomocniczymi. Dotyczy to również prac związanych z zaprawianiem ziarna i nasion preparatami chemicznymi zawierającymi związki trujące.

§ 16. Dla ochrony skóry rąk i twarzy przed szkodliwym wpływem preparatów rozpuszczalnych w tłuszczu należy stosować w miarę potrzeby kremy ochronne beztłuszczowe; w razie używania preparatów nierozpuszczalnych w tłuszczach należy stosować krem ochronny tłuszczowy.

§ 17. Maski, półmaski, respiratory należy po każdym użyciu poddać dezynfekcji.

§ 18. 1. W ubraniu zanieczyszczonym środkami ochrony roślin lub nawozami pomocniczymi (w szczególności azotniakiem, tomasyną lub wapniem) nie wolno wchodzić do domu mieszkalnego, stajen, obór, chlewni ani do magazynów zbożowych i paszowych. Unikać należy również stykania się z ludźmi i zwierzętami.

2. Zanieczyszczonymi rękami nie wolno dotykać ust ani wycierać oczu, jak również dotykać pokarmu.

§ 19. Odzież ochronną po pracy przy środkach ochrony roślin i nawozach pomocniczych (w szczególności przy azotniaku, tomasynie i wapnie) należy wytłupać i oczyścić i złożyć w miarę możliwości w specjalnie do tego celu przeznaczonym pomieszczeniu. Następnie ręce i z kolei twarz należy wmyć ciepłą wodą z mydłem, po czym zmyć całe ciało i kilkakrotnie przepłukać usta.

§ 20. W miejscu pracy nie wolno jeść, pić ani palić papierosów. Do pracy nie wolno przystępować na czczo. W dniach pracy, jak również w dniu poprzedzającym przystąpienie do pracy i w następnym dniu po zakończeniu pracy nie wolno używać napojów zawierających alkohol.

§ 21. Spożywanie posiłków i palenie tytoniu dopuszczalne jest tylko podczas przerwy w pracy, w miejscu oddalonym od stanowiska pracy, z daleka od środków szkodliwych i trujących. Przed każdorazowym spożyciem pokarmu, przyjmowaniem napoju lub paleniem tytoniu należy starannie przepłukać usta.

§ 22. 1. W pobliżu miejsca pracy przy stosowaniu środków chemicznych ochrony roślin i nawozów pomocniczych powinien być przygotowany zapas wody do mycia w szczelnie zamkniętym naczyniu, mydło i ręcznik oraz przenośna apteczka, należycie zabezpieczona przed zetknięciem się ze środkami chemicznymi i nawozami pomocniczymi.

2. Obok magazynu w miejscu widocznym powinny być wywieszone przepisy o bezpieczeństwie i higienie pracy przy stosowaniu środków chemicznych i nawozów pomocniczych, zwłaszcza trujących, wraz z instrukcją przeciwpożarową, jak również podany adres i numer telefonu lekarza, pogotowia ratunkowego oraz straży pożarnej.

§ 23. 1. Pracownicy stale zatrudnieni przy środkach chemicznych ochrony roślin i nawozach pomocniczych powinni być poddawani okresowym badaniom lekarskim co najmniej raz na 6 miesięcy. Ze względów profilaktycznych pracownicy ci powinni być co pewien czas w miarę możliwości kierowani do innych prac.

2. Pracownicy zatrudnieni okresowo przy środkach chemicznych ochrony roślin i nawozach pomocniczych poza pierwszym badaniem przy przyjęciu do pracy (§ 3) powinni być poddani ponownemu badaniu w drugiej połowie sezonu pracy.

§ 24. 1. W razie wystąpienia u pracownika w czasie pracy objawów zatrucia środkami chemicznymi ochrony roślin lub nawozami pomocniczymi należy:

- 1) podejrzanego o zatrucie usunąć z miejsca, w którym jest narażony na działanie trucizny, i umieścić w miejscu zastoniętym przed bezpośrednim działaniem promieni słonecznych, wiatru lub zimna,
- 2) zanieczyszczone środkami chemicznymi ochrony roślin lub nawozami pomocniczymi ubrania zdjąć, a chorego okryć,
- 3) wezwać pomoc lekarską z pogotowia lub najbliższego ośrodka służby zdrowia.

2. Nieprzytomnym nie wolno wlewać do ust żadnych płynów.

II. PRZEPISY SZCZEGÓŁOWE

1. Przewóz i magazynowanie środków chemicznych ochrony roślin.

§ 25. Środki chemiczne ochrony roślin można przewozić tylko w szczelnym i mocnym opakowaniu. Ładunek powinien być zabezpieczony w czasie przewozu przed przemieszczeniem i przed działaniem czynników atmosferycznych. Szczególną ostrożność należy zachować przy przewozie materiałów i płynów łatwopalnych.

§ 26. Środki łatwopalne lub wydzielające gazy należy w czasie przewozu ochronić przed działaniem promieni słonecznych przez nakrywanie brezentem.

§ 27. Środki chemiczne ochrony roślin, aparaturę ochrony roślin, opakowania, sprzęt pomocniczy należy przechowywać w warunkach bezpiecznych dla zdrowia ludzi i zwierząt.

§ 28. Magazyn tymczasowy przeznaczony do przechowywania środków chemicznych ochrony roślin tylko na okres prowadzenia akcji w rejonach dotkniętych klęską pojawienia się szkodników roślin może być urządzony w magazynie ogólnym, jeżeli nie ma na ten cel osobnego budynku. W magazynie tym należy ściśle odgrodzić odpowiednie pomieszczenie oraz dostosować je do potrzeb i zabezpieczyć dobrzym zamknięciem.

§ 29. Przed wejściem do magazynu ze środkami chemicznymi ochrony roślin należy umieścić napis — „Trujące środki chemiczne — osobom nie zatrudnionym wstęp wzbroniony” oraz znak trupiej główki z dwoma skrzyżowanymi piszczelami, a jeżeli w magazynie znajdują się środki łatwopalne, ponadto napis: „ostrożnie z ogniem — materiały łatwopalne”.

§ 30. Magazynowaniem i wydawaniem z magazynu środków chemicznych ochrony roślin powinien zajmować się przeszkolony odpowiednio magazynier, znający właściwości magazynowanych preparatów oraz przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy.

§ 31. Przyjmowanie i wydawanie środków chemicznych powinno odbywać się na podstawie kwitów magazynowych z adnotacją, że wydany artykuł jest trucizną. Ponadto odbiorcę należy poinformować, że odbierany przez niego artykuł jest substancją trującą.

§ 32. 1. Środki chemiczne ochrony roślin powinny być magazynowane według rodzajów w skrzyniach, workach papierowych, w szczelnych beczkach i bańkach lub innych opakowaniach dostosowanych do właściwości danego środka. Do opakowania każdego rodzaju środka chemicznego powinna być przytwierdzona etykieta (tabliczka), na której trwałym napisem pod nazwą danego środka oznacza się na bieżąco ilość tego środka.

2. Środków chemicznych ochrony roślin nie wolno magazynować razem z kwasami.

§ 33. Puste naczynia po płynach łatwopalnych należy przed złożeniem w magazynie kilkakrotnie przepłukać, napełniając je całkowicie wodą.

2. Stosowanie środków chemicznych ochrony roślin.

§ 34. Robotnicy powinni pracować pod fachowym kierunkiem ludzi wyszkolonych w zakresie stosowania środków chemicznych ochrony roślin oraz znających przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu tych środków.

§ 35. Sprzęt używany do sporządzania cieczy do oprysku należy oznaczyć trwałym napisem „Trucizna” i opatrzyć rysunkiem trupiej czaszki.

§ 36. 1. Aparaty ochrony roślin powinny być w stałej gotowości eksploatacyjnej, a pracownicy wytypowani do obsługi powinni być przeszkoleni z zakresu konstrukcji, eksploatacji i konserwacji powierzanych im aparatów, a także znać warunki bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu poszczególnych preparatów owado i grzybobójczych.

2. Zabiegi ochrony roślin (opylanie, zamglawianie i opryskiwanie) należy wykonywać w dni bezwietrzne, względnie przy małej szybkości wiatru, przy czym przy pracach tych należy posuwać się w kierunku przeciwnym do wiatru, tak by środki chemiczne nie były unoszone przez wiatr na pracującego.

3. Jeżeli ze względu na kierunek uprawy rzędowej roślin wykonanie zabiegu aparatem o dużej powierzchni roboczej w kierunku przeciwnym do wiatru jest niemożliwe, zabiegi (opylanie, zamglawianie i opryskiwanie) należy wykonywać z zachowaniem jak najdalej idących środków ostrożności — w odzieży ochronnej i z zastosowaniem odpowiedniego sprzętu ochrony osobistej.

4. Zabrania się wykonywania zabiegów w czasie silnego wiatru, bezpośrednio po deszczu i na kiółko przed spodziewanym deszczem.

§ 37. 1. Aparaty konne, konno-motorowe lub traktorowe mogą być przetaczane na własnych kołach na bliższe odległości i po drogach miękkich (po polu). Na większe odległości należy aparaty takie przewozić na samochodach ciężarowych lub przyczepach ogumionych; koła aparatu należy mocno podklinować, a aparat przymocować drutem do burt samochodu lub przyczepy.

2. Po dowiezieniu aparatu do miejsca pracy należy **pozwornie** sprawdzić jego stan techniczny i naoliwienie, **ewentualne** usterki powstałe podczas transportu usunąć.

§ 38. W żadnym przypadku, szczególnie przy aparatach plecakowych i nabrusznych, nie można wykonywać zabiegu, jeżeli środek chemiczny podczas pracy wydostaje się spod pokrywy zbiornika.

§ 39. 1. Napełnianie zbiorników środkami pylistymi powinno odbywać się przy pomocy szufelek lub bezpośrednio **przez** zsypywanie z opakowania.

2. Do rozcieńczenia środków chemicznych należy używać czystej wody (bez mechanicznych zanieczyszczeń). Rozcieńczone środki chemiczne (ciecze robocze) należy nalewać do aparatów przez sita lub lejki z sitem.

§ 40. 1. Jeżeli zabiegi wykonuje równocześnie kilka osób, osoby obsługujące aparaty plecakowe należy rozstawić w ten sposób, aby ciecz lub pył nie oddziaływały na osoby współpracujące.

2. Obsługujący aparaty powinni prowadzić lance wraz z dyszami tak nisko, aby środek chemiczny nie był porwany przez występujące prądy powietrzne.

§ 41. 1. Przy napełnianiu plecakowych opryskiwaczy ciśnieniowych, bateryjnych i podczas eksploatacji opryskiwaczy konnych, konno-motorowych, samobieźnych lub traktorowych należy uważać, aby nie przekroczyć maksymalnego ciśnienia roboczego oznaczonego na manometrze czerwoną linią.

2. Zabrania się przestawiania zaworów bezpieczeństwa.

§ 42. Do ciągnięcia opylaczy i opryskiwaczy należy przede wszystkim stosować ciągniki, a w razie użycia zaprzęgu konnego należy dobierać konie spokojne.

§ 43. Pracownicy zatrudnieni przy obsłudze aparatów konno-motorowych lub samobieźnych powinni, poza znajomością obsługi tych aparatów, znać także zasady pracy i konserwacji silników. Prowadzący aparaty samobieźne powinni posiadać prawo jazdy.

§ 44. W razie zapchania się dyszy lub sita należy przewracać opryskiwanie, dyszę lub sito odkręcić i dokładnie wyczyścić przy pomocy odpowiednich narzędzi. Dyszy nie wolno przedmuchiwać ustami ani przeczyszczać jej otworów drutem czy gwoździami.

§ 45. Po zakończeniu opylania lub opryskiwania zbiornik należy opróżnić z resztek środka chemicznego. Resztki środka chemicznego z opylacza usuwa się przez normalne uruchomienie aparatu. Czyszczenie opryskiwacza odbywa się przez kilkakrotne przepłukiwanie zbiornika czystą wodą. Jeżeli do oprysku użyte były środki hormonalne, do płukania aparatu, węży i dysz należy użyć gorącej wody z sodą (do prania) lub zawiesiną węgla aktywowanego.

§ 46. Dostęp do aparatów używanych przy stosowaniu środków chemicznych ochrony roślin jest dozwolony tylko pracownikom przy nich zatrudnionym.

§ 47. Po każdorazowym zakończeniu pracy należy opylacz wyczyścić z proszku, a opryskiwacz przemyć czystą

wodą. Jeżeli aparaty były użyte do tepienia chwastów preparatami normalnymi (np. 2,4 D), to po zakończeniu zabiegów należy aparaturę, łącznie z węzami i dyszami, przemyć bardzo dokładnie kilkakrotnie gorącą wodą z sodą (do prania) lub zawiesiną węgla aktywowanego w ilości 75 g na 10 litrów wody. Wodę po płukaniu należy zlać do dolów i zakopać z dala od studzien i innych zbiorników wody.

§ 48. Nie zużyte środki chemiczne ochrony roślin, jak również pozostałe po tych środkach trwałe opakowania, bańki, blaszanki, beczki, powinny być tego samego dnia po zakończeniu pracy zwrócone do magazynu ze środkami chemicznymi.

§ 49. 1. Po zakończeniu prac jesienią przed złożeniem aparatów ochrony roślin do magazynu należy zdjąć z nich węże gumowe i przechowywać je w miejscu suchym i zabezpieczonym przed działaniem mrozu. Zbiorniki należy wytrzeć, tłoki rozluźnić, silniki dobrze naoliwić, opróżnić chłodnice i zbiorniki paliwa. Wszystkie części metalowe należy posmarować oliwą.

2. Aparaty ochrony roślin przed oddaniem ich do remontu powinny być dokładnie oczyszczone. Pracownicy przeprowadzający naprawy aparatów ochrony roślin powinni być powiadomieni o trujących właściwościach środków chemicznych ochrony roślin i o sposobie zapobiegania zatruciu podczas dokonywania napraw.

§ 50. 1. Miejsca zaprawiania ziarna preparatami chemicznymi ochrony roślin należy tak obrać, by nie spowodować zatrucia artykułów żywności i paszy. Zaprawianie powinno się odbywać w zamkniętych, szczelnych naczyniach, specjalnie przystosowanych do tego celu.

2. Ziarno zaprawione środkami chemicznymi ochrony roślin nawet po jego wypłukaniu nie wolno używać jako karmy dla zwierząt lub ptaków. Ziarno zaprawione powinno być wysiane w miarę możliwości tego samego dnia. Ziarno nie zużyte powinno być przekazane do magazynu ze środkami ochrony roślin lub zabezpieczone w innym miejscu przed dostępem zwierząt i ptaków.

§ 51. 1. Nie należy zakładać i zbierać trutek bezpośrednio rękami. Zatrute ziarno lub inne trutki do walki z gryzoniami w polu należy wykładać głęboko do nor przy pomocy specjalnych aparatów, butelek, szufelek lub lyżeczek.

2. Trutki w obrębie zagrody gospodarstwa należy rozkładać w miejscach tak ustalonych, aby nie zużyte ilości można było łatwo zebrać. Miejsca te powinny być zabezpieczone przed dostępem dzieci, drobiu i zwierząt domowych.

§ 52. Na polu, gdzie wyłożono trutki, nie wolno przez 45 dni od czasu wyłożenia wypasać bydła ani zbierać paszy.

§ 53. Po 2 tygodniach od chwili wyłożenia nie zjedzone przez gryzone trutki należy zebrać i zakopać na głębokości 70 cm.

3. Przepisy specjalne dotyczące stosowania środków gazowych.

§ 54. 1. Dezynsekcję i dezynfekcję środkami gazowymi mogą wykonywać tylko specjalnie w tym celu powołane i przeszkolone ekipy lub poszczególne osoby.

2. Prace polegające na dezynsekcji i dezynfekcji takimi środkami gazowymi, jak chloropikryna, dwuchloroetan, dwusiarczek węgla, cjanowodor itp., należy bezwzględnie wykonywać w maskach gazowych zaopatrzonych w specjalne pochłaniacze, dostosowane do rodzaju zagrożenia.

§ 55. W pomieszczeniach zamkniętych, w których prowadzone są sporadyczne prace z parami, gazami lub aerozolami itp., dającymi w połączeniu z powietrzem mieszaniny łatwopalne lub wybuchowe, należy zgodnie z przepisami

przeciwpożarowymi zachować wszelkie warunki uniemożliwiające zapalenie się mieszania.

§ 56. Zabrania się otwierania beczek z cieczami palnymi przy pomocy narzędzi z materiałów iskrzących.

§ 57. 1. Do napędu wylwornicy aerosolowej należy używać benzyny samochodowej bez żadnych domieszek (spirytusu, benzolu).

2. Przy otwartym zbiorniku z benzyną nie można dołączać iskrownika.

§ 58 1. Zabrania się napełniać zbiorniki, uruchamiać i zatrzymywać wylwornicę aerosolową w pomieszczeniach zamkniętych.

2. Wylwornicę aerosolową należy przenosić przynajmniej w odległości 1 metra od przedmiotów zamglawianych.

3. Zamglawianie w pobliżu stawów, jezior, rzek można stosować tylko przy pogodzie bezwietrznej lub przy słabym wietrze wiejącym od strony wody.

§ 59. Nie wolno przebywać w pomieszczeniach zagazowanych lub zamglawionych do czasu dokładnego wywietrzenia tych pomieszczeń albo zubożenia gazu lub środka chemicznego użytego w formie mgły.

4. Magazynowanie i stosowanie nawozów pomocniczych o własnościach trujących.

§ 60. Magazyn nawozów pomocniczych w miarę możliwości powinien znajdować się w pewnym oddaleniu od budynków mieszkalnych, stajen, obór, chlewni. Nie może on być urządzony w budynkach, gdzie znajduje się równocześnie magazyn zbożowy, paszowy lub żywnościowy.

§ 61. Szyby w oknach magazynu od strony nastlecznionej powinny być zamalowane białą lub niebieską farbą. Na widocznym miejscu należy umieścić napisy: „Magazyn nawozów pomocniczych” oraz „Materiały łatwopalne”.

§ 62. 1. Magazyn przeznaczony dla kilku rodzajów nawozów powinien mieć przegrody zapobiegające stykaniu się z sobą nawozów, tak aby każdy nawóz był składowany osobno. Saletry amonowej nie należy magazynować w ilości większej niż 300 ton w jednym pomieszczeniu. Wodę amoniakalną należy przechowywać w specjalnie do tego celu przeznaczonych szczelnych i dobrze zamkniętych naczyniach w miejscu możliwie najchłodniejszym.

2. Ze względu na specjalne właściwości nawozów pomocniczych i niebezpieczeństwo wywołania pożaru przy ich przechowywaniu, w szczególności przy przechowywaniu saletry amonowej, azotniaku, tomasyny i wapna palonego, należy zachować szczególne środki ostrożności.

§ 63. Nawozy pomocnicze (nieorganiczne), a w szczególności pyłacy azotniak, tomasynę i wapno palone, należy wysiewać przy pomocy siewników. W uzasadnionych przypadkach dopuszczalny jest wysiew ręczny z zachowaniem specjalnych środków ostrożności.

§ 64. Osoby nadzorujące prace przy wysiewie nawozów powinny dopilnować, aby robotnicy obierali właściwy kierunek pracy, w zależności od kierunku wiatru.

§ 65. Podczas wysiewu siewnikiem dolne jego części powinny być w miarę potrzeby osłonięte płachtami w celu zmniejszenia rozkurzu nawozów pylistych.

§ 66. Wodę amoniakalną należy rozlewać tylko przy pomocy specjalnych rozlewaczy.

5. Ochrona otoczenia.

§ 67. W celu uniknięcia zatrucia zwierząt gospodarskich, drobiu, pszczół należy powiadomić przewodniczącego gromadzkiej rady narodowej o miejscach i dniu wykonywania prac związanych z użyciem środków chemicznych ochrony roślin na 3 dni przed ich rozpoczęciem. Na polach i w sadach opryskiwanych lub opylanych środkami trującymi i szkodliwymi należy umieścić ostrzegawcze tablice z napisem: „Roślinność zatruta — wypasanie i przepędzanie zwierząt wzbronione”; w szczególności dotyczy to pól i sadów nie ogrodzonych, znajdujących się w pobliżu dróg i ścieżek.

§ 68. Nie wolno środkami trującymi opryskiwać ani opylać roślin kwitnących, jak również wydzielających nektar, nawiedzanych przez pszczoły. Jeżeli zaistnieje konieczność zabiegu na takich roślinach, należy na 3 dni przed tym zawiadomić o tym posiadaczy pasiek w celu zabezpieczenia pszczół przed ewentualnym zatruciem.

§ 69. Przy przeprowadzaniu oprysków arsenianem wapnia (np. ziemiaków przeciw stence) lub przy opylaniu środkami arsenowymi należy pas brzozy pola szerokości najmniej 2 metrów opylć preparatem typu DDT (zamiast arsenianem wapnia).

§ 70. Ostatnie opryskiwanie lub opylanie może być wykonane najpóźniej na 30 dni przed zbiorem plonów. Przy uprawach ziemiaków dopuszczalne jest skrócenie tego czasu do 20 dni.

§ 71. Części zielone roślin pastewnych opryskiwanych lub opylanych środkami arsenowymi nie mogą być skarmiane. Rośliny opryskiwane lub opylane preparatami arsenowymi mogą być użyte na ściótkę po upływie 6 tygodni od ostatniego zabiegu.

§ 72. 1. Pola i pasy wokół nich o szerokości co najmniej 10 m mogą być wypasane lub wykoszone na paszę dopiero po upływie 30—45 dni od dnia opryskania ich lub opylania środkami arsenowymi.

2. Jeżeli do opryskiwania lub opylania użyto innych środków chemicznych ochrony roślin, wypasanie lub wykoszenie może mieć miejsce już po upływie 15—20 dni. Okiesy te można skrócić do kilku dni, jeżeli w międzyczasie spadł obfity deszcz. Dopuszczalność wypasu (wykoszenia na paszę) powinien stwierdzić lekarz weterynarii lub pracownik służby ochrony roślin.

§ 73. Przez pola opryskiwane i opylane nie wolno przepędzać zwierząt gospodarskich. Konie pracujące przy opryskiwaniu powinny być pilnie strzeżone, aby nie zjadły roślin lub nie napiły się trucizny. Przy opryskiwaniu arsenianem wapnia konie powinny mieć założoną na pyski ochronę metalową lub skórzaną. Konie po pracy należy dokładnie wymyć lub co najmniej oczyścić.

§ 74. Środków arsenowych nie wolno stosować na terenach objętych ochroną zwierzyny łownej w czasie ochronnym.

§ 75. Środkami arsenowymi nie wolno opryskiwać roślin warzywnych, których zielone części przeznaczone są do spożycia. Rośliny te mogą być opryskiwane lub opylane innymi środkami chemicznymi, nie później jednak niż na 30—45 dni przed ich zbiorem, a gdy chodzi o kapustę — przed związaniem główek.

§ 76. Jeżeli w sadach pomiędzy drzewami stosowana jest równocześnie uprawa warzyw i krzewów jagodowych, do opryskiwań nie wolno używać żadnych środków arsenowych. Środkami arsenowymi nie wolno również opryskiwać

drzew pestkowych po ich okwitnieniu. Jabłonie i grusze można opryskiwać środkami arsenowymi najpóźniej na dwa miesiące przed zbiorem.

§ 77. Środków zawierających techniczny HCH (Insox, Veridaf itp.) nie należy stosować do ochrony warzyw konsumpcyjnych oraz innych upraw, jeżeli mają one być po zastosowaniu preparatu przeznaczone do spożycia lub użyte jako pasze.

§ 78. Środków chemicznych i nawozów pomocniczych nie wolno pozostawiać na polu oraz poza obrębem magazynu bez nadzoru.

III. PRZEPIS KOŃCOWY.

§ 79. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Rolnictwa: w z. K. Pawłowski

Minister Zdrowia: w z. J. Rutkiewicz